

Atıfta Bulunmak İçin / Cite This Paper: Göktaş Kulualp, H. ve Sarı, Ö. (2019). “Destekleme Davranışı ve Sosyal Değişim Teorisi Kapsamında Kırsal Turizmin Etkilerinin Değerlendirilmesi”,

Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1): 643-666

Geliş Tarihi / Received Date: 11.10.2018

Kabul Tarihi / Accepted Date: 14.12.2018

Araştırma Makalesi

DESTEKLEME DAVRANIŞI VE SOSYAL DEĞİŞİM TEORİSİ KAPSAMINDA KIRSAL TURİZMİN ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Halime GÖKTAŞ KULUALP

Karabük Üniversitesi, Safranbolu Turizm Fakültesi

halimegoktas@karabuk.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-1485-3026

Ömer SARI

Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

omersarii0680@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-7611-2362

Öz

Bireyler çevrelerinde meydana gelen değişimlere, olaya ilişkin algılarına bağılı olarak tepki gösterirler. Kişi, olumlu olarak algıladığı bir duruma karşı olumlu bir tavır sergilerken olumsuz olarak algıladığı bir duruma karşı ise olumsuz tepkiler gösterecektir. Turizme karşı toplumun göstereceği davranış şekli de bu doğrultuda gerçekleşmektedir. Dünyanın farklı yerlerinde olduğu gibi Türkiye için de kırsal turizm gelişimsel etkiler göstermektedir. Bu özelliğinden dolayı yöre halkları tarafından katılımcı bir yönetim anlayışı sergilenerek kırsal turizmin gelişmesi sağlanmaktadır. Halkın kırsal turizme olan desteği, onların “kırsal turizmin iyi bir şey” olduğuna dair inançlarının sağlanması ile mümkün olabilir. Çünkü, sosyal değişim teorisine göre, yerel halk kırsal turizmden fayda göreceğini düşünürse turizmin gelişimine ilişkin daha fazla miktarda destekleme davranışında bulunacaktır.

Bu anlayış doğrultusunda, çalışmanın amacı, sosyal değişim teorisi kapsamında Daday yerel halkının bakış açısına göre kırsal turizmin yöreye görsel etkisi, yöre halkına bireysel etkisi, turistlerin benimsenmesi ve turizmin yöre gelişimine genel etkisi boyutları kapsamında algı farklılıklarının belirlenmesidir. Analiz sonuçlarına göre, yerel halkın kırsal turizmin yöreyi olumlu bir şekilde etkilediğini düşündüğü ve bu nedenle kırsal turizmi daha çok destekleme davranışı içerisinde bulunduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Davranış Bilimleri, Destekleme Davranışı, Sosyal Değişim Teorisi, Kırsal Turizm.

ASSESSMENT OF THE EFFECTS OF RURAL TOURISM UNDER THE SUPPORTING BEHAVIOR AND SOCIAL CHANGE THEORY

Abstract

Individuals react to changes in their environment depending on their perceptions of an event. While a person exhibits a positive attitude towards a situation he/she perceives as positive, he/she will have a negative reaction against a situation that he/she perceives as negative. The behavior of the society against tourism is also in this direction. As in different parts of the world shows rural tourism developmental effects for Turkey. Due to this feature, a participatory management approach is exhibited by the local people and the development of rural tourism is ensured. The public's support for rural tourism can only be possible with their belief that “rural tourism is a good thing”. Because, according to the theory of social change, if the local

population thinks that it will benefit from rural tourism, it will support the development of tourism in a greater amount.

In line with this understanding, the aim of the study is to determine the positive and negative perspectives of the local people of Daday under the theory of social change. For this purpose, the difference in perception within the scope of the visual impact of rural tourism on the region, the individual impact on the local population, the adoption of tourists and the overall impact of tourism on the development of the region were evaluated. According to the results of the analysis, it can be said that the local people think that rural tourism positively affects the region and therefore, they have more supportive behavior according to the rural tourism.

Keywords: Behavioral Sciences, Supporting Behavior, Theory of Social Change, Rural Tourism.

1. GİRİŞ

Kırsal alanlar, dünyanın pek çok yerinde turizm faaliyetleri için gerekli ortamı sağlamış ve kırsal turizm çok önemli ve hızla büyüyen bir endüstri haline gelmiştir (Chuang, 2010; Roberts ve Hall, 2001). Dünya turizminin gelişimi ile ilgili güncel literatürün çoğu, ev sahibi toplumda turizmin etkilerine odaklanmıştır. Çünkü, turizm ve turizme bağlı gelişim gibi pek çok farklı değişkenler, dünya çapında yerel nüfusu etkilemeye başlamıştır. Böylece, yerel halkın turizme yönelik tutumları sosyal ve psikolojik bir konu haline gelmiştir (Perdue, Long ve Allen,1987; Chuang, 2010).

Kırsal turizm, dünya çapında kırsal bölgelerde alternatif gelir kaynağı olarak bilinmekte ve uygulanmaktadır. Kırsal turizmin bulunduğu yöre ve yerleşkeler açısından olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. Altunel'e göre (2009:2), turizmin bu etkilerinden en çok etkilenen paydaşlardan bir tanesi de varış noktasında yaşayan yöre halkıdır. Turistler tatillerini bitirdikten ve yöreye olumlu ya da olumsuz bir etki bıraktıktan sonra evlerine dönmektedirler. Ancak meydana gelen bu etkiyle yaşamak ve mücadele etmek durumunda kalan kişiler, o yörede bizzat yaşayan yöre halkı olmaktadır. Öyle ki bu etkiler yalnızca yoğun sezonda değil, turistlerin nadiren ya da hiç ziyarete gelmedikleri düşük sezonlarda da devam etmektedir. Kısacası yöre halkının maruz kaldığı etkiler turistlerinkine göre daha uzun soluklu ve daha yoğun olmaktadır.

Bu etkiler, yöre halkı tarafından turizmin nasıl anlaşıldığı ve turizmin onlara sağladığı imkanların düzeyi bakımından farklılık göstermektedir. Ancak, yapılan araştırmalar turizmin yöre halkına olumsuz etkisinden çok olumlu etkilerinin olduğu ve yöre halkının bu durumdan memnuniyet duyduğunu göstermektedir. Yöre halkı kırsal turizmin yarattığı olumsuz etkilere tolerans göstererek turizm gelişimi konusunda katılımcı bir yaklaşım sergilemektedir (Oppermann,1996; Fleischer ve Pizam,1997; Wilson vd., 2001; Perales,2002; Teye, Sirakaya, ve Sönmez, 2002; Harrill, 2004; Morgül,2006; Çolak, 2009; Su, 2011; Yılmaz ve Gürol, 2012; Cengiz ve Akkuş, 2012).

Turizm, yöre halkının göstermiş olduğu "faydacılık" yaklaşımı açısından ele alındığında destekleme davranışı ve sosyal değişim teorisi ile açıklanabilmektedir. Bu teoriye

göre, yöre halkının algısına göre, turizmle ilgili olarak beklenen veya hissedilen faydanın hissedilen maliyetten fazla olması halinde yöre halkı tarafından turizmin gelişimine katılımcı bir yaklaşım sergilenmekte ve halk turizmin içerisinde var olarak turizmi yönlendirmektedir (Perdue, Long ve Allen,1987; Ap,1992; Erdoğan, 1996; Harrill, 2004; Burke, 2006; Al-Masroori, 2006; Altunel, 2009; Lee,2013; Arslantürk ve Amman, 2014). Bu doğrultuda, çalışma, sosyal değişim teorisi kapsamında kırsal turizmin yapıldığı Kastamonu/Daday ilçesi merkezinde ki yöre halkına göre kırsal turizmin etkilerini belirlemeye odaklanmıştır.

Yöre halkı, turizm faaliyetlerinin sonuçlarından önemli ölçüde etkilenmektedir. Bu nedenle de yerel halkın turizm hakkındaki algılarının ölçülmesi çok değerlidir. Turizmin sürdürülebilir olması için yöre halkının desteğini kazanmak önemlidir. Turizmin gelişimine destek veren bir toplumun elde edilebilmesi için yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tepkilerini ve bu tepkileri etkileyebilecek faktörleri anlamak çok önemlidir (Jurowski vd., 1997:3; Yoon, Gürsoy ve Chen, 2001: 363). Altunel'e göre (2009:2), "turizm sektöründe insan faktörünün önemi yadsınamayacağı gibi, bizzat o yörede yaşayan ve turizm işletmelerinde çalışan yöre halkının turizmi olumsuz olarak algılaması durumunda göstereceği tepkiler de inkar edilemeyecektir. Turistlere gösterilen olumsuz tutum ve tavırlar bu varış noktasındaki turizm hareketlerinin geleceğini tehlikeye atacaktır".

Yerel halkın bölgenin turizminin gelişimi üzerindeki etkisini inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır (Yoon, Gürsoy ve Chen, 2001; Chuang, 2010; Altunel, 2009; Brida, Disegna, ve Osti, 2014; Al-Badarneh ve Al-Makhadmeh, 2015). Ancak, bu araştırmalardan çoğu yerel halkın bölge turizmi üzerindeki etkisini ekonomik açıdan ele alarak incelemiştir. Oysaki, kırsal turizm gelişimi sadece ekonomik etkiler üzerinden incelenemez. Çünkü, gelişim olgusu hem ekonomik, hem de kültürel, sosyal, çevresel olmak üzere çok taraflı bilinmeyen olan bir denklem gibidir. Bu nedenle, bütünlük bir modelle incelenmelidir. Berber (2003: 205), bu konuda turizmin, sosyal yapı üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesinde gelir sağlama ve döviz kazandırma gibi ekonomik özellikli sorunların yanı sıra kültürel ve sosyal yapıyı etkileyen ekonomik olmayan özelliklerinde göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmiştir.

Literatürde sosyal değişim teorisini inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. Ancak, turizmi sosyal değişim teorisi kapsamında ekonomik, sosyal ve kültürel olmak üzere pek çok açıdan inceleyen sadece birkaç çalışmaya rastlanmıştır (Yoon, Gürsoy ve Chen, 2001; Altunel, 2009; Al-Badarneh ve Al-Makhadmeh, 2015). Bu anlamda, özellikle sürdürülebilir turizmin sağlanması açısından turizmi sosyal değişim teorisi kapsamında inceleyerek turizmin etkilerinin çok yönlü yapısının ortaya konmasının çok önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmayla literatüre katkı sunulması amaçlanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Destekleme Davranışı

Değişen çevre ve toplum yapıları ile birlikte bireylerin davranışlarında da her geçen gün farklılıklar meydana geldiği gözlenmektedir. Günümüzde birey davranışı; gözlenebilen, kayıt altına alınabilen ve ölçülebilen bir kavram olarak yorumlanmaktadır. Bu yönleri ile insan davranışının temellerinin araştırılması her geçen gün sosyal bilimcilerin ilgi odağı haline gelmektedir. Psikoloji bilimine göre, davranış kavramı aslında bireylerin henüz doğmamışken anne karnında başlayarak çevredeki uyarıcılara karşı bedensel, zihinsel ve duygusal yetenekleri ile gösterdiği “tepki” olarak ifade edilmektedir (Eroğlu, 2011: 1; Bayraktar, 2013: 53). Bu uyarıcıların zihinde şekillenerek anlamlı bir kalıba girmesi ise “algı” olarak yorumlanmaktadır. Başka bir deyişle, bireyin yaşadığı anda, kazanılan duyuşsal bilginin beyinde şekillenmesi anlamına gelmektedir (Bayraktar, 2013: 49; Karakaş, 2013: 242; Ertan, 2016: 2).

Birey çevresindeki uyarıcılardan elde ettiği algı ile gösterdiği tepki davranışının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Ancak birey yaşadığı süreç içerisinde aldığı eğitim ve deneyim ile bu uyarıcılara karşı kendini hazırlaması sonucunda tutum meydana gelmektedir. Böylelikle birey çevredeki uyarıcıları zihninde tanımlayarak aldığı eğitim ve deneyimle birlikte davranışlarını şekillendirmektedir (Tezcan, 2016: 98).

İktisat bilimine göre ise birey ve davranış arasındaki ilişki “*homo economicus*” kavramı ile ifade edilmektedir. Bu kavrama göre, insan rasyonel davranan ve ekonomik düşünen bir varlık olarak nitelendirilmektedir. Ancak son zamanlarda bilim insanları tarafından insanın, beşeri ve duygusal bir varlık olduğundan dolayı her zaman rasyonel davranış sergileyemeyeceğinin söz konusu olduğu ifade edilmektedir. Hatta bazı araştırmacılar ise insanın tamamen irrasyonel olduğunu vurgulamaktadır (Akyıldız, 2008: 29-30).

Bu anlamda bireyin, çevresinde yaşadığı olaylardan elde ettiği kazanımları duygusal fiziksel ve zihinsel yeteneklerini kullanarak kendi için faydalı ve iktisadi olan davranışı sergileme ve destekleme eğilimine girdiğini söyleyebiliriz. Bahsi geçen bu olaylar ise iş tatmini, adalet, güven, aidiyet, örgütsel kimlik gibi konular ile ilişkilendirilmektedir. Ancak sürekli değişen çevresel şartlar benzer olaylar karşısında bireyin davranış değiştirme eğiliminde olması olası ihtimaller dahilindedir. Bu durum ise sosyoloji, sosyal psikoloji ve iktisat bilimlerini yakından ilgilendiren sosyal değişimi ve nedenlerini ortaya çıkarmaktadır (Altunel, 2009: 45; Köksal, 2012: 84-85).

Turizm konusunda da destekleme davranışı büyük önem taşımaktadır. Çünkü, turizmin sürdürülebilir olma özelliğini koruması (Ramchander, 2004:86-89) ve turizmin sürekli gelişerek başarılı bir uygulamaya dönüşmesi (Jurowski vd., 1997:3) halkın turizme olan destekleme

davranışı ile sağlanmaktadır. Yerel halkın turizmin gelişimine vereceği desteği etkileyen bir diğer faktör ise yerel halkın turizme karşı genel memnuniyet düzeyidir (Zamani-Farahani, 2016:16). Yerel halk, olumlu bir turizm algısına sahipse turizmin gelişimine katkı sağlamak için her türlü desteği verecektir (Yoon vd., 2001:364). Başka bir ifadeyle, turizmin gelişmesinden memnun olan halk gelişimi artırmak için destek sağlayacaktır (Yoon vd., 2001,364; Ko ve Stewart, 2002, 521; Vargas-Sanchez vd., 2009:37-38). Bu konuda, fayda ve memnuniyet algısı turizm gelişimini desteklemeye yönelik tutumun belirlenmesinde önemli birer değişkendir (Ko ve Stewart, 2002:529). Dolayısıyla, turizmin gelişimini sağlayabilmek için öncelikle halkın turizmi destekleme davranışının derinlemesine incelenmesinde fayda vardır. Halkı turizmi destekleme davranışına götüren dürtüler iyi bir şekilde tespit edilmelidir.

2.2. Sosyal Değişim Teorisi

Sosyoloji insan ve toplumların davranışlarını ve ilişkilerini inceleyen bir bilim dalı olması sebebiyle turizmin vazgeçilmez bir unsuru olarak görülmektedir. Sosyal değişim bilimi olarak sosyoloji, insanlardaki değişimin kitleler halinde yapılması ile toplulukların sürekli değişim gösterdiğini vurgulamaktadır. Bu durumda insanlık yaşadığı olaylara ve zamana göre sosyal değişimler yaşayarak çağlar açıp çağlar kapatmıştır. Turizm insan odaklı bir süreç olduğu için sosyologlar tarafından inceleme ve araştırma konusu olmuştur. Turizm, hem müşteri hem hizmet sağlayıcılarının davranışlarını kapsayarak kitlelerin üzerinde etkili olması nedeniyle sosyolojinin bir konusu haline gelmiştir. Bu kitleler üzerindeki etkisinin her geçen gün giderek artması turizmin sosyolojik açıdan önemini ortaya koymaktadır (Erdoğan, 1996:150-156; Arslantürk ve Amman, 2014:13-14).

Ap (1992:368)'a göre sosyal değişim teorisi "*Bir etkileşim durumunda bireyler ve gruplar arasındaki kaynak alışverişini anlama ile ilgili genel bir sosyolojik teori*" dir. Sosyal değişim teorisi literatürü incelendiğinde; davranışsal psikoloji, antropoloji, sosyal psikoloji ve sosyoloji konularını ve iktisadi bakış açılarını kapsayan disiplinler arası bir teori olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal değişimin iktisadi açıdan faydacılık ve yarar ilkelerine bağlı olduğu düşünülmektedir. Başka bir deyişle, sosyal değişim teorisi, bireyler veya gruplar arasında soyut veya somut olan sosyal ve psikolojik kaynakların değişimini içermektedir. Yapılan tanımlamalardan yola çıkarak; sosyoloji biliminde değer, ekonomi biliminde fayda, psikoloji biliminde pekiştirme ve sosyal psikolojide ise ödül gibi kavramlarla ilişkilendirilmektedir (Harrill, 2004:10; Al-Masroori, 2006:55; Altunel, 2009:45). Burke (2006:25-29)'e göre sosyal değişim teorisinin çeşitli yaklaşımları bulunmaktadır. Bunlar; değiş tokuş yapan aktörler, değiş tokuş edilen kaynaklar, değişim ilişkilerinin geliştiği yapı ve dinamik bir değişim süreci

olarak sınıflandırılabilir. Her bir değişim teorisinin konu ile ilgili kavram ve varsayımlardan oluştuğu söylenebilir. Searle (2000: 138-139) ise sosyoloji ve sosyal psikolojiden yararlanarak sosyal değişim teorisinin temel ilkelerini şu şekilde sıralamıştır:

- Bireyler, ilişkilerinde ödül beklentisi içerisinde davranış gösterirler.
- Ödüller değer verildikçe gelişmeye devam ederse, ilişkiler zaman içinde devam eder.
- Taraflardan biri karşılık verdiğinde ve sağladıkları ödüller diğer tarafa adil geldiğinde bireyler ilişkiye devam ederler.
- İlişkinin maliyetleri menfaatleri aşmamaktadır.
- Beklenen ödülleri alma olasılığı yüksektir.

Sosyal değişim teorisinin geliştirilmesinde Blau (1964)'nin destekleri yadsınmaz (Blau, 1964'den Akt. NG ve Feldman, 2012; Göktaş Kulualp, 2015). Blau tarafından 1960'lı yıllarda geliştirilen Sosyal Değişim Teorisi (Social Exchange Theory), sosyal değişimlerdeki insan davranışını açıklamak için ortaya atılmıştır (Çetin ve Şentürk, 2016: 244). Bu yaklaşımlardan yola çıkarak sosyal değişim teorisi ile turizm ilişkisi “faydacılık” ilkesine bağlı olarak sürdürülmektedir. Sosyal değişim teorisi kapsamında, bir turistik destinasyonda bulunan yerel halkın beklentisi ile hissedilen faydalar doğru orantılı olursa turizmin gelişiminin beklenen düzeyde olması mümkün olacaktır. Bu nedenle, sosyal değişim teorisi yerleşiklerin tutumu ile ilişkili olarak yerleşiklerin menfaatleri doğrultusunda gelişim göstermektedir. Sosyal değişim teorisi kapsamında turizmin gelişimi üzerine yapılan araştırmalar, turizmin gelişimine yönelik halkın tutumunun, yöre halkının bu durumdan sağlayacağı faydaya (beklenen veya gerçekleştirilen, ekonomik, çevresel ya da sosyal dengeleri içeren) dayandığı sonucuna varılmıştır (Harrill, 2004:5-12; Lee, 2013:2).

Teye vd. (2002:670)'ne göre, sosyal değişim teorisi yerel halkın tutumlarına uygulandığında, bölgede yaşayanlar, kaynakları eşit olarak paylaşacak şekilde fayda elde etmek istedikleri için turizm çalışanlarına ve turistlere imtiyazlı davranmaktadırlar. Yöre sakinlerinin misafirperver olması ve turizmin yarattığı kirlilik, trafik sıkışıklığı gibi olumsuzlukları tolere ederek turizm gelişimine destek verdikleri gözlenmiştir. Bu değişim süreci içerisinde yerel halkın turizm planlamasına yönelik turizm bilinci oluşturularak katılımının teşvik edilmesi ile turizm gelişim desteğinin sağlanmasında kolaylıklar sağlamaktadır.

Perdue, Long ve Allen (1987:420-429) Kolorado' da yaptıkları çalışmada kırsal alanda rekreasyona katılanlar ve katılmayanlar üzerinde sosyal değişim teorisinden yararlanılarak araştırma yapmışlardır. Çalışmanın hipotezine göre, turistlerin bölgedeki yerel imkânlardan faydalanması nedeniyle yoğunluk yaşanabileceğini varsayarak rekreasyonel etkinliğe katılmayanların katılanların tam tersine turizmle ilgili olumsuz tutumlarının olduklarını öne

sürmüşlerdir. Ancak çalışma sonucuna göre, etkinliğe katılanlar ile katılmayanlar arasında fark çıkmamıştır. Bölgede turizmin yoğun yaşandığı dönemlerde halkın turistlerin yoğunlukta olduğu yerlere gitmeyerek rekreasyonel faaliyetlere az katıldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, yerel halkın turizm gelişiminden duyduğu memnuniyet de çalışma sonucundaki farkın oluşmasında bir başka gerekçe olarak sunulmuştur.

Yoon vd. (2001:364), turizmde sosyal değişim teorisini şu şekilde ifade etmektedirler. “Eğer toplum içerisinde hissedilen faydalar ile hissedilen maliyetler arasında bir fark varsa toplumda değişimin olması sıradan olacaktır. Dolayısıyla turizmde yerel halk turistten veya turistik üründen kazanç elde etme ve faydalarının artacağını algılayorsa turizm gelişimine destek olacaklardır. Sonuç olarak, yerel halkın değişime katılarak turizmin gelişimine destek vermesi için hissedilen faydaların artması veya artma algısının oluşumunun gerçekleşmesi gerekmektedir.

2.3. Kırsal Turizm Kavramı

Kırsal bölgelerde bulunan topluluklar, sınırlı ekonomik yapılarından dolayı zaman zaman ekonomik kısıtlamalara ve krizlere maruz kalmışlardır. Örneğin, Amerika’da 1980’ler de orta ve kuzey eyaletlerdeki kırsal alanlarda çiftlik krizi yaşanmıştır. Bu kırsal bölgeler krizden kurtularak bölgelerinin kalkınmalarını sağlamak adına çeşitli yöntemler uygulamışlardır. Kaynakların sınırlı olduğu bu bölgede, kolay ve düşük maliyetli olan turizm sektörüne yönelerek ve tarihi, turistik olanaklarından faydalanılarak mevcut kriz önlenebilmiştir. Gelişmiş topluluklar kırsal turizmi 1970’lerden günümüze kadar önemli derecede gelişen ve değişen turizm türü olarak uygulamaya ve geliştirmeye başlamıştır. Kırsal turizm ülkelerin birçoğunda uygulanmasıyla birlikte Almanya’da yaklaşık olarak 150 yıldır gerçekleştirilmektedir. Kırsal turizmin resmi olarak istatistiki veriler olmasa da hem ulusal hem bölgesel kalkınma, ev sahibi toplum ve ziyaret eden turistler açısından ekonomik sosyo-kültürel ve çevresel olarak etkilerinin olduğu düşünülmektedir (Oppermann, 1996:86; Wilson vd., 2001:132; Perales, 2002:1101; Yılmaz ve Gürol, 2012:25; Cengiz ve Akkuş, 2012:64-65;).

Türkiye’de turizmin özellikle kıyı bölgelerde gelişmiş olmasından dolayı kıyı bölgelerdeki köy, kasaba ve küçük yerleşkelerde olan destinasyonlar daha popüler hale gelmiştir. Bu durum, o bölgelerde kırsal turizmin gelişmesine imkân sağlamıştır. Aslında bölgedeki tarihi-turistik destinasyonlarda yer alan kaynakların kullanımı ile kırsal bölge kalkınması arasında paralel bir ilişki bulunmaktadır. Her ne kadar kırsal turizm denildiğine akla ilk olarak av turizmi, yayla turizmi gibi turizm çeşitleri gelse de esasında bu çeşitler kırsal turizmin anlamını tam olarak karşılamamaktadır. Çünkü, kırsal turizm de turist küçük

yerleşkelerde tatil yaparak, konaklayarak ve kaynaşarak sürece ve etkileşime dahil olmaktadır (Soykan, 2003:2; Çeken vd., 2007:2).

Kırsal turizm, bölge ve yöre üzerinde bazı etkiler oluşturmaktadır. Bu etkilerden olumlu olanları sayesinde kırsal turizm bulunduğu bölgelerde ekonomik, sosyal ve çevresel gelişime katkıda bulunmaktadır. Bu turizm türü; eko turizm, yayla turizmi gibi çeşitleri ile turizmi çeşitlendirerek farklı destinasyonlar ve istihdam alanları kazandırmıştır. Ayrıca kitle turizmine alternatif olarak turizm pazarlamasında yeni pazarların oluşmasını sağlamaktadır (Chuang,2010:1314; Yılmaz ve Gürol, 2012:25; Cengiz ve Akkuş, 2012:64-65). Bunlara ek olarak, Morgül'e göre (2006:68), kırsal turizmin;

- Şehir ve kırsal yöre arasındaki yaşam ve davranış farklılıklarını yumuşatması ve şehir ve kırsal yöreler arasındaki ilişkileri geliştirmesi,
- Aileler için eğlenceli, hoş vakit geçirmeye imkan tanınması,
- Kırsal alanlarda el ve ev sanatları, yöresel tarım ürünleri gibi kaynaklardan ek gelir kazanma olanağı sunması,
- Turistler tarafından her türlü hizmette kalitenin aranmasının yerli halkın da hayat standartlarının yükselmesine yol açması,
- Altyapı, konut ve çalışma koşullarının iyileştirilmesinin her anlamda yerel halkın yararına olması,
- İç turizmi canlandırması gibi olumlu etkileri de bulunmaktadır.

Kırsal turizm bölgesel gelişimi ve yerel halka sağladığı yukarıda belirtilen avantajların yanı sıra yerel halk ve turistler, doğal güzellikleri ve kaynakların korunması konusunda yeterli eğitim ve bilinç sağlanmadığı takdirde olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Yerel halkın bölgedeki kırsal turizmin gelişimi adına söz sahibi ve yönlendirici olması, bu konuda alacağı eğitim ve bilinçle sağlanacaktır. Ancak kırsal turizm alanlarının yerel halk ve turistler tarafından bilinçsizce kullanılmasından dolayı olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Sosyal bilimciler kırsal bölgelerde sosyal, kültürel ve çevresel tahribatın meydana geleceğini öne sürerek sosyal değişim teorisini kullanarak bu durumun nedenlerini açıklamaya çalışmışlardır (Harrill, 2004:10; Çolak,2009:61). Bu tahribatın bölgenin turizm gelişimi ve yerel halk üzerinde oluşturacağı olumsuz etkiler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Morgül, 2006:70):

- Tarımdan uzaklaşarak kırsal turizme yönelen halkın kırsal turizmin plansız gelişimine ve tarımsal alanların azalmasına neden olması,
- Tarım üreticisinin arazisinde tarım yapmak yerine gayri menkul fiyatlarındaki spekülasyon artıştan yararlanmaya çalışması,

- Kırsal bölgelerin yanlış ve bilinçsiz kullanılarak doğal ve kültürel sit alanlarının tahribata uğratılması ve böylece ekolojik dengenin bozulması,
- Kırsal turizm gelirlerinin yine turizme ya da tarıma aktarılmaksızın farklı alanlara sermaye aktarımı şeklinde yönlendirilmesinin sonuçta kırsal turizmin yöreyi kalkındırma amacından uzaklaşmasına yol açması,
- Aşırı kalabalık kırsal alanların, çekiciliklerin azalmasına ve yörenin otantikliğinin kaybolmasına neden olmasıdır.

Kırsal turizm doğası gereği bulunduğu yörenin sadece turizm işletmeleri üzerinde değil, tüm bölgedeki yerleşikler üzerinde etki oluşturmaktadır. Kırsal turizm, ülkeler ve bölgelerde gösterdiği etkiler ile turizmin alternatifleri arasına girmeyi başarmıştır. Turizm, çoğu ülkede yerel halkın refahını artırdığı için, turizmin oluşturduğu olumlu ya da olumsuz tüm etkiler, toplum tarafından kabul görür hale gelmiştir. Hatta yapılan araştırmalara göre; bazı yörelerde yerel halk turizmin meydana getirdiği olumsuzlukları görmezden gelerek hissedilen faydalarını kabul görerek memnuniyetlerini ifade etmişlerdir (Fleischer ve Pizam, 1997: 371; Teye vd., 2002: 670; Su, 2011: 1438-1441).

3. METODOLOJİ

Bu araştırma, sosyal değişim teorisi kapsamında yerel halka göre kırsal turizmin etkilerini belirlemeye yöneliktir. Bu kapsamda, Kastamonu/Daday ilçesinin merkezinde yaşayan yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz olarak yöreye görsel etkisi, yöre halkına bireysel etkisi, turistlerin benimsenmesi ve turizmin yöre gelişimine genel etkisi konularındaki algılarının nasıl değişim gösterdiğinin analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada yerel halktan konu ile ilgili doğru, güvenilir ve geçerli olacak şekilde kişisel görüşlerin ve gözlemlerin alınmasını sağlayan (Arıkan, 2013: 60) nicel yöntemlerden anket yöntemi uygulanmıştır. Anketler, 2018 yılı Ocak ayında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın özellikleri doğrultusunda, çalışma alanının kısıtlanması ve araştırmacıya veri toplama konusunda yardımcı olması açısından Daday'a bağlı mahallelerden iki tanesi tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Nüfusu toplam 273 olan bu mahalle sakinlerine anket uygulaması yapılmış ve 210 adet sağlıklı anket elde edilmiştir. Mahalle sakinlerinin % 76,9'una ulaşılmış olup (Sekaran, 2003: 294)'a göre, belirlenen evren içerisinden seçilen 210 kişilik örneklemin evreni temsil edebileceği söylenebilir.

Araştırma ölçeği, Tablo 1'de yer alan ölçeklerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Ölçek maddelerinde yer alan aynı anlamdaki sorular benzer şekilde alınmış ve farklı anlama gelen diğer sorularda anket sorularına dahil edilmiştir. Anket sorularının anlaşılabilirlik durumu ise alana hakim 2

akademisyen tarafından incelenerek kontrolü sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda analiz dışında bırakılan ölçek soruları ve faktörlerin isimlendirilmesi “bulgular” konusu içeriğinde detaylı olarak verilmiştir. Soru maddelerinin yanıtları 5’li likert tipi olarak ankette yer almıştır. Ölçekte kullanılan ifadeler “1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum” şeklindedir. Katılımcılardan cevaplamalarında her soru için sadece 1 tane likert ifadeyi seçmeleri istenmiştir. Anket formunda toplam 37 adet 5’li likert ölçeği sorusu ve 7 adet ise demografik bilgi sorusu bulunmaktadır. Toplanan veriler bilgisayarlı ortamda SPSS istatistik programında analiz edilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Ölçekleri

Yazar	Kaynak	Ölçek Maddesine İlişkin Kısımlar
Altunel, 2009	Yerel Halkın Turizmin Gelişmesine Verdiği Desteği Etkileyen Faktörlerin Sosyal Değişim Teorisi Açısından İncelenmesi: Alaçatı Örneği	Kırsal turizmin desteklenmesi ve sosyal değişim
Oviedo-Garcia vd., 2008	Gaining Residents’ Support for Tourism and Planning	Kırsal turizmin desteklenmesi
Snepenger, O’Connell ve M. Snepenger, 2001	Resident Attitudes to Tourism Development-a Comparative Study Between the Rangitikei, New Zealand and Bakewell, United Kingdom	Kırsal turizmin desteklenmesi ve sosyal değişim
Andereck ve Vogt, 2000	The relationship between Residents’ Attitudes toward Tourism Development Options	Kırsal turizmin desteklenmesi
Sirakaya, Teye ve Sönmez, 2002	Understanding Residents’ Support for Tourism Development in the Central Region of Ghana	Kırsal turizmin desteklenmesi
Yallagöz, 2010	Alternatif Bir Turizm Çeşidi Olarak Kırsal Turizm: Çanakkale Bölgesi Ayvacık Yöresi Uygulaması	Kırsal turizmin desteklenmesi
Morgül, 2006	Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği	Kırsal turizmin desteklenmesi

Araştırmanın analizi kapsamında kullanılan ölçeklerin yapısal geçerlilikleri açıklayıcı faktör analizi aracılığıyla kontrol edilmiştir. Çeşitli çalışmalar, turizm hedeflerinin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel nitelikte olduğunu göstermektedir. Literatür taraması, her bir turizm kategorisinin olumlu ve olumsuz etkiler içerdiğini ve bazen de sakinlerin algılarının çelişkili olduğunu göstermektedir (Brida, Disegna ve Osti, 2014). Bu bilgiyle doğru orantılı olarak bu araştırmanın verileri de faktör analizi sonucunda olumlu ve olumsuz tutum olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Ortalama ve standart sapmaları alınarak tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve t-testi analizi ile yorumlanmıştır.

Halkın bakış açısına göre, kırsal turizmin oluşturduğu olumlu ve olumsuz etkilere yönelik Daday halkının algılarını belirlemek için kullanılan ölçekte yer alan önermelerin güvenilirliği “Cronbach Alpha” testiyle ölçülmüştür. Cronbach Alpha, ölçekteki maddelerin homojen düzeyini belirlemeye yarayan bir değer olarak bilinmektedir. Kastamonu'nun Daday kırsal turizm bölgesinde yaşayan yöre halkından sosyal değişim kapsamında elde edilen kırsal turizmin olumlu

ve olumsuz etkilerine ilişkin verilerin (Cronbach Alpha katsayısı) güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Güvenilirlik Testi

	Cronbach’s Alpha Değeri
OLUMLU BAKIŞ AÇISI	
<i>Yöre Halkına Etki</i>	0,837
<i>Yöreye Görsel Etki</i>	0,687
<i>Gelişimin Genel Etkisi</i>	0,789
<i>Turistleri Benimseme</i>	0,537
OLUMSUZ BAKIŞ AÇISI	
<i>Yöre Halkına Etki</i>	0,757
<i>Yöreye Görsel Etki</i>	0,723
<i>Gelişimin Genel Etkisi</i>	0,638
<i>Turistleri Benimseme</i>	0,567

(N=210)

Tablo 2’deki güvenilirlik sonuçlarına göre araştırmada kullanılan ölçeklerin alt boyutları olan turizme olumlu bakış açısına göre turizmin yöre halkına bireysel etkisi (0,837), yöreye görsel olarak etkisi (0,687), gelişimin genel etkisi (0,789), turistleri benimseme (0,537) ve olumsuz bakış açısına göre turizmin yöre halkına bireysel etkisi (0,757), yöreye görsel etkisi (0,723), gelişimin genel etkisi (0,638), turistleri benimseme (0,567) Cronbach’s Alpha katsayıları bulunmuştur. Ayrıca oluşturulan ölçeğin genel güvenilirlik katsayısı $\alpha = 0,787$ olarak çıkmıştır. Bu değer ölçeğin güvenilir ve literatürde kabul görebileceğini (Kalaycı, 2010:405) göstermektedir.

4. BULGULAR

Araştırma kapsamında ilk olarak elde edilen verilere göre katılımcıların demografik özelliklerinden frekans analizi yapılarak toplam sayı ve yüzdelere yer verilmiştir. Tablo 3’te gösterildiği gibi katılımcıların 143’ü erkek (% 68,1) 67’si ise kadınlardan (% 31,9) oluşmaktadır. Bu örnekleme katılımcıların yaşları 25 ve altı 30 kişi (% 14,3), 26-35 yaş 88 kişi (% 41,9), 36-45 yaş 63 kişi (% 30,0), 46-55 yaş 25 kişi (11,9) son olarak 56 yaş ve üzeri ise 4 kişiden (% 1,9) oluşmaktadır. Ayrıca, katılımcılardan 153 (%72,9) kişi evli ve 57 (% 27,1) kişi ise bekar. Katılımcıların eğitim durumları; İlköğretim 60 kişi (% 28,6), Ortaöğretim 63 kişi (% 30,0), Meslek Yüksek Okulu 20 kişi (% 9,5) Lisans 58 kişi (% 27,5) ve Lisansüstü 9 kişiden (% 4,3) oluşmaktadır.

Tablo 3. Katılanların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

		N	F
CİNSİYET	Erkek	143	68,1
	Kadın	67	31,9
YAŞ	25 ve alt	30	14,3
	26-35	88	41,9
	36-45	63	30,0
	46-55	25	11,9
	56 ve üzeri	4	1,9
MEDENİ DURUM	Evli	153	72,9
	Bekar	57	27,1
EĞİTİM DURUMU	İlköğretim	60	28,6
	Ortaöğretim	63	30,0
	Meslek Yüksek Okulu	20	9,5
	Lisans	58	27,6
	Lisansüstü	9	4,3
MESLEK	İşçi	44	21,0
	Memur	44	21,0
	Öğretmen	15	7,1
	Ev Hanımı	8	3,8
	Turizmci	40	19,0
	Öğrenci	8	3,8
	Diğer	51	24,2
YAŞADIĞI YER	Daday	184	87,6
	Diğer	26	12,4
GELİR DURUMU (TL)	500 ve altı	12	5,7
	501-1000	22	10,5
	1001-2000	47	22,4
	2001-2500	52	24,8
	2501-3000	46	21,9
	3001 ve üzeri	31	14,8
TOPLAM		210	100

N=210

Araştırma örnekleminde çalışma gurupları içerisinde 44 kişi işçi (%21,0), 44 kişi memur (%21,0), 15 kişi öğretmen (%7,1), 40 kişi turizmci (%19,0), 8 kişi öğrenci (%3,8), 8 kişi ev hanımı (%3,8) ve içerisinde teknik işler, serbest meslek ve emekli gibi gurubun oluşturduğu diğer meslekler ise 59 kişi (%24,2) bulunmaktadır. Katılımcıların 184'ü (%87,6) Daday'da ve 26'sı (%12,4) ise Daday dışında yaşamaktadır. Katılımcılardan aylık gelirleri 500 TL ve altı olan 12 kişi (%5,7), 501 - 1000 TL olan 22 kişi (%10,5), 1001-2000 TL olan 47 kişi (%22,4), 2001-2500 TL olan 52 kişi (%24,8), 2501-3000 TL olan 46 kişi (%21,9) ve 3001 ve üstü olan 31 (%14,8) kişidir.

Ölçek sorularına uygulanan faktör analizi sonuçlarına göre ölçek maddeleri öncelikle halkın kırsal turizme bakış açısını ifade eden olumlu ve olumsuz boyutlara ayrılmış ve bu boyutlara ait maddeler ise her biri kendi içerisinde 4'er boyut altında toplanmıştır. Olumlu bakış açısı boyutunda bulunan alt boyutlar turizmin yöre halkına bireysel etkisi, yöreye görsel etkisi, gelişimin genel etkisi ve turistleri benimseme şeklinde adlandırılmış ve aynı alt boyutlar olumsuz bakış açısı boyutu içinde oluşturulmuştur. Bu açıdan, ölçek iki ucu bulunan bir doğru gibi düşünülebilir. Ölçeğin aynı alt

boyutları hem olumlu taraf hem de olumsuz taraf için mevcuttur. Faktör analizi sonuçlarına göre, çıkan faktör yükleri aşağıdaki Tablo 4 ve Tablo 5'te yer almaktadır.

Araştırmada verilerin faktör analizine uygunluğu değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları, Barlett küresellik testi ve Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) uygunluk ölçütü ile test edilmiştir. Ayrıca, faktör analizinde ortak varyans (communality) değerleri ve ölçek ifade değerleri 0,40'tan düşük olmamalıdır (Field, 2000:434). Bu doğrultuda, faktör analizinde değeri 0,40'tan düşük olan 7 ifade analiz kapsamı dışında bırakılmıştır.

Tablo 4. Olumlu Bakış Açısına Faktör Analizi Sonuçları

Madde İfadeleri	Faktör Yükleri	Varyans	Özdeğerler
Yöre Halkına Etki			
Kırsal turizm yerel halkın iş imkanlarını arttırmıştır.	0,816		
Kırsal turizm sayesinde yerel halkın alım gücü artmıştır.	0,737		
Kırsal turizm sayesinde yöredeki kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinde bir artış meydana gelmiştir.	0,726	31,108	5,124
Kırsal turizmin gelişmesi yörenin ekonomik durumunu iyileştirmiştir.	0,686		
Kırsal turizm sayesinde yerel halk ile turistler arasında yeni dostluklar kurulmuştur.	0,666		
Yöreye Görsel Etki			
Kırsal turizmin gelişmesi yöremizi güzelleştirmiştir.	0,779		
Kırsal turizm sayesinde yeni otel, pansiyon, kafe gibi yerler açılmıştır.	0,756		
Kırsal turizm sayesinde yöredeki eski evler restore edilmiştir (onarılmıştır).	0,680	9,098	1,789
Kırsal turizmin gelişmesi kamu hizmetlerinin (su, elektrik, yol, kanalizasyon, telefon, internet gibi) kalitesini artırmıştır.	0,597		
Gelişimin Genel Etkisi			
Yörede turizmin gelişmesi işimi olumlu yönde etkilemektedir.	0,768		
Kırsal turizmin gelişmesi ile kadınların gelirleri artmıştır	0,723		
Kırsal turizmin gelişmesinden tüm yöre halkı yararlanmaktadır	0,717	6,718	1,449
Yöremdeki kırsal turizm planlama sürecine aktif olarak katılıyorum.	0,713		
Kırsal turizmin gelişmesi yöredeki el sanatlarının devamlılığına katkıda bulunmaktadır.	0,674		
Yörede turizmin gelişmesini destekliyorum.	0,656		
Turistleri Benimseme			
Evimin bir-iki odasını gelen turistlere pansiyon olarak verebilirim	0,678		
Kırsal turizmin gelişmesi yerel halkın yabancılarla (turistlere) karşı daha hoşgörülü olmasını sağlamıştır.	0,601	4,551	1,094
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO): 0,819; Barlett Ki-Kare İstatistiği: 1197,539; Anlamlılık Değeri (p): 0,000 Güvenilirlik Analizi: (Olumlu Bakış Açısı Boyutu): 0,848; Toplam Varyans: 63,036; Çıkarım Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi, Döndürme Yöntemi: Varimax			

Olumlu ve olumsuz bakış açısına göre; Kaiser Normalleştirilmesi dikkate alınarak, özdeğeri 1'den büyük olan faktörler dikkate alınarak yapılan faktör analizinde, olumlu bakış açısı boyutu ile ilgili ölçeğin 4 faktörden oluştuğu ve olumsuz bakış açısının da 4 boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Oluşan 4 faktör olumlu bakış açısı boyutu için (Bkz. Tablo 4) toplam varyansın % 63,036'sını açıklama yeteneğine sahiptir. Olumsuz bakış açısı için ise (Bkz. Tablo 5); oluşan 4 faktör toplam varyansın % 62,228'ini açıklamaktadır. Faktörlerin açıklama yüzdelerinin 0,50'den fazla olması analizin geçerli olduğunu gösterir (Scherer vd., 1988).

Tablo 5. Olumsuz Bakış Açısına Faktör Analizi Sonuçları

Madde İfadeleri	Faktör Yükleri	Varyans	Özdeğerler
Yöre Halkına Etki			
Kırsal turizmin gençlerin davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	0,767		
Kırsal turizmin yerel halkın örf, adet ve geleneksel yaşam şeklinde değişiklikler meydana getirmektedir.	0,697		
Kırsal turizm toplumunuzun manevi değerlerini olumsuz şekilde etkilemektedir.	0,694	22,922	3,425
Zengin turistler yerel halkı olumsuz bir biçimde etkilemekte, turistlere özentisi artmaktadır.	0,622		
Yöre Görsel Etki			
Kırsal turizm çevre kirliliği yaratmaktadır (çöp, su, hava gibi).	0,834		
Kırsal turizm trafik sıkışıklığına neden olmaktadır.	0,784		
Kırsal turizm yöredeki doğal değerlere zarar vermekte, doğal güzellikler bozulmaktadır.	0,757	10,602	1,935
Kırsal turizmin gelişmesi nedeniyle yöremiz aşırı şekilde kalabalıklaşmıştır.	0,517		
Gelişimin Genel Etkisi			
Kırsal turizmin gelişmesi yöredeki gençlerin kentlere olan göç hareketini azaltmıştır.	0,779		
Kırsal turizmin gelişmesi yöredeki alkol kullanımını arttırmıştır.	0,722	8,045	1,625
Kırsal turizmin gelişmesi yöredeki maMal ve hizmet fiyatlarını arttırmıştır.	0,629		
Turistleri Benimseme			
Yerel halk yüksek fiyatlar nedeniyle turistik otel, restoran ve kafe gibi yerlerden yararlanamamaktadır.	0,837	4,578	1,105
Kırsal turizmin ekonomik faydalarından yalnızca küçük bir grup yararlanmaktadır.	0,524		
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO): 0,737; Barlett Ki-Kare İstatistiği: 1072,068; Anlamlılık Değeri (p): 0,000			
Güvenilirlik Analizi (Olumsuz Bakış Açısı): 0,710; Toplam Varyans: 62,228; Çıkarım Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi, Döndürme Yöntemi: Varimax			

Korelasyon analizi sonuçlarına göre, çalışma kapsamında kullanılan tüm değişkenler arasındaki karşılıklı ilişkilerin anlamlı ($p < 0,01$) ve beklenen yönde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla elde edilen bu anlamlı ilişkiler, değişkenler arasındaki etkilerin incelenmesine olanak tanımaktadır.

Tablo 6. Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8
Yöre Halkına Olumlu Bireysel Etki (1)	1							
Yöre Görsel Etki (2)	,479**	1						
Gelişimin Genel Olumlu Etkisi (3)	,470**	,356**	1					
Turistleri Benimseme (Olumlu) (4)	,290**	,307**	,239**	1				
Yöre Halkına Olumsuz Etki (5)	-,189**	-,086**	-,209**	-,048	1			
Yöre Görsel Etki (6)	-,050**	-,053**	-,204**	-,012**	,453**	1		
Gelişimin Genel Olumsuz Etkisi (7)	-,339**	-,339**	-,411**	-,070**	,015	,079**	1	
Turistleri Benimseme (Olumsuz) (8)	-,025**	-,025**	-,004**	-,186**	,072	,110**	,171**	1

** $p < 0,01$

Yerel halkın kırsal turizmin gelişimi kapsamında değişime yönelik algı verilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 7'de verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre

araştırmada kullanılan ölçeğin alt boyutlarının ortalamaları; turizmin yöre halkına bireysel olarak olumlu etkisi ($X=3,89$), yöreye görsel olarak olumlu etkisi ($X=3,89$), gelişimin genel olumlu etkisi ($X=3,61$), turistleri benimseme ($X=3,10$) ve turizmin yöre halkına bireysel olarak olumsuz etkisi ($X=2,31$), yöreye görsel olarak olumsuz etkisi ($X=2,58$), gelişimin genel olumsuz etkisi ($X=3,36$), turistleri benimsemeye olumsuz bakış açısı ($X=3,41$) şeklindedir.

Tablo 7. Kırsal Turizm Kapsamında Değişime Yönelik Bulgular

	X (ÖLÇEK ORTALAMASI)	SS (STD.SAPMA)
OLUMLU BAKIŞ AÇISI		
Yöre Halkına Bireysel Etki	3,89	0,827
Kırsal turizmin gelişmesi yörenin ekonomik durumunu iyileştirmiştir.	4,03	1,058
Kırsal turizm yerel halkın iş imkanlarını arttırmıştır.	4,01	1,037
Kırsal turizm sayesinde yerel halkın alım gücü artmıştır.	3,77	1,084
Kırsal turizm sayesinde yerel halk ile turistler arasında yeni dostluklar kurulmuştur.	3,89	1,073
Kırsal turizm sayesinde yöredeki kültür, sanat ve eğlence faaliyetlerinde bir artış meydana gelmiştir.	3,77	1,060
Yöreye Görsel Etki	3,89	0,748
Kırsal turizm sayesinde yöredeki eski evler restore edilmiştir (onarılmıştır).	3,82	1,004
Kırsal turizmin gelişmesi kamu hizmetlerinin (su, elektrik, yol, kanalizasyon, telefon, internet v.b) kalitesini artırmıştır.	3,88	1,258
Kırsal turizm sayesinde yeni otel, pansiyon, kafe gibi yerler açılmıştır.	3,70	0,895
Kırsal turizmin gelişmesi yöremizi güzelleştirmiştir.	4,11	0,973
Gelişimin Genel Etkisi	3,61	0,827
Yörede turizmin gelişmesini destekliyorum.	4,04	1,149
Yörede turizmin gelişmesi işimi olumlu yönde etkilemektedir.	3,57	1,102
Yöremdeki kırsal turizm planlama sürecine aktif olarak katılıyorum.	3,30	1,316
Kırsal turizmin gelişmesi ile kadınların gelirleri artmıştır	3,64	1,107
Kırsal turizmin gelişmesi yöredeki el sanatlarının devamlılığına katkıda bulunmaktadır.	3,75	0,967
Kırsal turizmin gelişmesinden tüm yöre halkı yararlanmaktadır	3,38	1,248
Turistleri Benimseme	3,10	0,805
Kırsal turizmin gelişmesi yerel halkın yabancılara (turistlere) karşı daha hoşgörülü olmasını sağlamıştır.	3,82	1,055
Evimin bir-iki odasını gelen turistlere pansiyon olarak verebilirim	2,37	1,314
OLUMLU BAKIŞ AÇISI		
Yöre Halkına Etki	2,31	0,915
Kırsal turizm toplumunuzun manevi değerlerini olumsuz şekilde etkilemektedir.	2,42	1,029
Kırsal turizmin gençlerin davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	2,44	1,057
Kırsal turizmin yerel halkın örf, adet ve geleneksel yaşam şeklinde değişiklikler meydana getirmektedir.	2,74	1,159
Zengin turistler yerel halkı olumsuz bir biçimde etkilemekte, turistlere özeni artmaktadır.	2,72	1,115
Yöreye Görsel Etki	2,58	0,807
Kırsal turizmin gelişmesi nedeniyle yöremiz aşırı şekilde kalabalıklaşmıştır.	2,41	1,192
Kırsal turizm çevre kirliliği yaratmaktadır (çöp, su, hava gibi).	2,34	1,197
Kırsal turizm trafik sıkışıklığına neden olmaktadır.	2,21	1,159
Kırsal turizm yöredeki doğal değerlere zarar vermekte, doğal güzellikler bozulmaktadır.	2,27	1,263
Gelişimin Genel Etkisi	3,36	0,899
Kırsal turizmin gelişmesi yöredeki alkol kullanımını arttırmıştır.	3,18	1,289
Kırsal turizmin gelişmesi yöredeki gençlerin kentlere olan göç hareketini azaltmıştır.	3,21	1,200
Kırsal turizmin gelişmesi yöredeki Mal ve hizmet fiyatlarını arttırmıştır.	3,68	1,040
Turistleri Benimseme	3,41	0,792
Kırsal turizmin ekonomik faydalarından yalnızca küçük bir grup yararlanmaktadır.	3,48	1,121
Yerel halk yüksek fiyatlar nedeniyle turistik otel, restoran ve kafe gibi yerlerden yararlanamamaktadır.	3,38	1,143

Araştırma verilerinin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri dikkate alınarak kontrolü sağlanmıştır. Bu değerlerin %5 anlamlılık düzeyinde +1,96 ve -1,96 değerleri arasında olması verilerin normal dağılıma uyduğunu (Tabachnick ve Fidell, 2001) göstermektedir. Araştırmada cinsiyet, medeni durum, yöredeki ikamet yeri, geçim kaynağı türü değişkenleri ile sosyal değişim ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla bağımsız iki örneklem T testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. İkili Değişkenlere Göre Ölçekte Yer Alan Maddelerin T Testi Analizi Sonuçları

Boyutlar/Faktörler	Değişkenler	Gruplar	Ort $\bar{X}$	s.s.	t	P
OLUMLU BAKIŞ AÇISI						
<i>Yöre Halkına Bireysel Etkisi</i>	Cinsiyet	Kadın	3,85	,869	0,40	0,84
		Erkek	3,90	,823		
	Medeni Durum	Evli	3,90	,853	0,23	0,61
		Bekâr	3,91	,763		
	Yöredeki İkamet Yeri	Daday	3,93	0,82	0,85	0,16
Diğer		3,76	1,00			
Geçim Kaynağı	Turizm	4,18	,744	2,39	0,08	
	Turizm Değil	3,81	,875			
<i>Yöreye Görsel Etkisi</i>	Cinsiyet	Kadın	3,97	,764	0,75	0,57
		Erkek	3,88	,752		
	Medeni Durum	Evli	3,96	,707	1,22	0,29
		Bekâr	3,70	,803		
	Yöredeki İkamet Yeri	Daday	3,89	0,74	0,00	0,84
Diğer		3,89	0,70			
Geçim Kaynağı	Turizm	4,20	,552	3,13	0,02	
	Turizm Değil	3,77	,805			
<i>Gelişimin Genel Etkisi</i>	Cinsiyet	Kadın	3,73	,847	1,37	0,70
		Erkek	3,55	,821		
	Medeni Durum	Evli	3,66	,829	1,43	0,66
		Bekâr	3,46	,821		
	Yöredeki İkamet Yeri	Daday	3,62	0,83	0,63	0,60
Diğer		3,49	0,87			
Geçim Kaynağı	Turizm	4,11	,472	4,58	0,00	
	Turizm Değil	3,47	,849			
<i>Turistleri Benimseme</i>	Cinsiyet	Kadın	3,13	,971	0,37	0,00
		Erkek	3,08	,738		
	Medeni Durum	Evli	3,11	,812	0,18	0,96
		Bekâr	3,09	,809		
	Yöredeki İkamet Yeri	Daday	3,09	0,80	0,74	0,30
Diğer		2,95	0,70			
Geçim Kaynağı	Turizm	3,16	,827	0,52	0,87	
	Turizm Değil	3,09	,818			
OLUMSUZ BAKIŞ AÇISI						
<i>Yöre Halkına Bireysel Etkisi</i>	Cinsiyet	Kadın	2,10	,913	1,34	0,91
		Erkek	2,37	,881		
	Medeni Durum	Evli	2,27	,890	0,80	0,40
		Bekâr	2,39	,972		
	Yöredeki İkamet Yeri	Daday	2,35	0,94	1,27	0,82
Diğer		2,06	0,90			
Geçim Kaynağı	Turizm	1,84	,629	1,12	0,01	
	Turizm Değil	2,49	,931			
<i>Yöreye Görsel Etkisi</i>	Cinsiyet	Kadın	2,45	,818	1,33	0,66
		Erkek	2,62	,782		
	Medeni Durum	Evli	2,58	,743	0,19	0,00
		Bekâr	2,61	,984		
	Yöredeki İkamet Yeri	Daday	2,64	0,81	1,68	0,57
Diğer		2,31	0,86			
Geçim Kaynağı	Turizm	2,47	,708	0,72	0,17	
	Turizm Değil	2,58	,865			

<i>Gelişimin Genel Etkisi</i>	Cinsiyet	Kadın	3,36	,912	0,23	0,94
		Erkek	3,33	,899		
	Medeni Durum	Evli	3,35	,933	0,08	0,44
		Bekâr	3,36	,821		
<i>Turistleri Benimseme</i>	Yöredeki İkamet Yeri	Daday	3,39	0,88	0,17	0,47
		Diğer	3,35	0,86		
	Geçim Kaynağı	Turizm	3,71	,881	3,23	0,99
		Turizm Değil	3,19	,892		
<i>Turistleri Benimseme</i>	Cinsiyet	Kadın	3,43	,799	0,21	0,56
		Erkek	3,40	,817		
	Medeni Durum	Evli	3,37	,781	1,08	0,63
		Bekâr	3,51	,839		
<i>Turistleri Benimseme</i>	Yöredeki İkamet Yeri	Daday	3,42	0,80	0,26	0,29
		Diğer	3,47	0,72		
	Geçim Kaynağı	Turizm	3,68	,720	2,99	0,20
		Turizm Değil	3,26	,806		

*p<0.05

Tablo 8’de yer alan bilgilere göre; p (anlamlılık) değerleri incelendiğinde; turizme olumlu bakış açısına göre turistleri benimseme boyutu cinsiyet değişkenine göre; turizmin yöreye görsel etkisi boyutu, geçim kaynağı değişkenine göre; gelişimin genel etkisi boyutu geçim kaynağı değişkenine göre anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Kadın katılımcıların ($\bar{X}=3,13$) erkek katılımcılara ($\bar{X}=3,08$) göre turistleri benimseme başka bir ifadeyle turistleri kabullenme düzeyinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Turizmin yöreye görsel etkisi konusunda geçim kaynağı turizm olanlar ($\bar{X}=4,20$), olmayanlara ($\bar{X}=3,77$) göre daha yüksek düzeyde bir algıya sahiptir. Geçim kaynağı turizm olanlar ($\bar{X}=4,11$), olmayanlara ($\bar{X}=3,47$) göre turizmin gelişiminin yöreye genel etkisinin varlığına daha yüksek düzeyde katılmaktadır.

Turizme olumsuz bakış açısına göre; turizmin yöreye görsel olarak etkisi boyutu ile medeni durum değişkeni ve turizmin yöre halkına bireysel etkisi ile geçim kaynağı değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) olduğu tespit edilmiştir. Bekar katılımcılar ($\bar{X}=2,61$) evli katılımcılara ($\bar{X}=2,58$) göre, turizmin yöreye görsel olarak olumsuz bir etkisinin olduğu görüşüne daha yüksek düzeyde katılmaktadır. Geçim kaynağı turizm olanlar ($\bar{X}=1,84$), olmayanlara ($\bar{X}=2,49$) göre turizmin yöre halkına bireysel olarak olumsuz etkisinin olduğu görüşüne daha düşük düzeyde katılmaktadır. Analiz sonuçlarına göre; diğer değişkenlerle turizme bakış açısı boyutları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Araştırmada eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, yörede ikamet etme süresi ve turistlerle iletişim kurma sıklığı değişkenleri ile sosyal değişim kapsamında turizme bakış açısı alt boyutları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını tespit edilmesi amacıyla tek yönlü varyans (ANOVA) analizi uygulanmıştır. Yapılan analizde boyutlardaki farklılığın kaynağını test etmek için Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Ölçekte halkın bakış açısına göre, kırsal turizmin oluşturduğu olumlu ve olumsuz etkilere yönelik toplam 8 adet alt boyut için 6 adet demografik değişken açısından tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. ANOVA testi için öncelikle

grupların varyanslarının eşit olup olmadığını görmek amacıyla Levene istatistiği uygulanmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre; $p>0,05$ olduğu için eşit varyans varsayımı doğrultusunda varyans analizinde gruplar arasındaki farklılığın kaynağını görebilmek amacıyla Tukey testi kullanılmıştır. Anlamlı ilişkiler elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9. Eğitim Değişkenine Göre Ölçekte Yer Alan Maddelerin Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları

	Ortalama		Std. Sapma	Tukey	
	İlköğretim	4,12		0,711	
Ortaöğretim	3,83		0,744		
Meslek yüksek Okulu	3,90		0,656		
Lisans	3,79		0,788		
Lisansüstü	3,39		0,588		
			0,747		
Yöreye Görsel Olarak Olumlu Etkisi					1-5
ANOVA	Karelerin toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p (Sig.)
Gruplar arası	6,153	4	1,538	2,854	0,025*
Gruplar içi	109,955	204	0,539		
	Ortalama (Ort.)		Std. Sapma	Tukey	
	İlköğretim	3,88		0,794	
Ortaöğretim	3,41		0,816		
Meslek yüksek Okulu	3,50		0,612		
Lisans	3,61		0,740		
Lisansüstü	3,46		0,920		
			0,827		
Gelişimin Genel Olumlu Etkisi					1-2
ANOVA	Karelerin toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p (Sig.)
Gruplar arası	7,143	4	1,789	2,693	0,032*
Gruplar içi	135,279	204	0,663		

* $p<0,05$

Tablo 9 incelendiğinde, kırsal turizme yönelik halkın bakış açısı değişkeninin alt boyutlarından olan “yöreye görsel olarak olumlu etkisi ve gelişimin genel olumlu etkisi” değişkenlerinin eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği görülecektir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için yapılan Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; ilköğretim mezunlarının (Ort.=4,12) lisansüstü mezunlarına (Ort.=3,89) göre daha yüksek düzeyde turizmin yöreye görsel olarak olumlu bir etkisinin olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir. Diğer bir sonuç ise, ilköğretim mezunlarının (Ort.=3,88) ortaöğretim mezunlarına (Ort.=3,41) daha yüksek düzeyde turizmin gelişiminin genel olarak olumlu etkisi olduğunu düşünmeleridir.

Tablo 10. Meslek Değişkenine Göre Ölçekte Yer Alan Maddelerin Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları

		Ortalama		Std. Sapma	Tukey	
Yöreye Olarak Etkisi	Görsel Olumlu	Serbest Meslek	3,59	0,915	1-6	
		İşçi	3,97	0,564		
		Memur	3,71	0,876		
		Emekli	3,42	0,645		
		Ev Hanımı	4,13	0,744		
		Turizmci	4,18	0,549		
		Öğrenci	3,84	0,801		
		Eğitimci	4,25	0,401		
		Teknik İşler	3,73	0,925		
		ANOVA	Karelerin toplamı	sd		
Gruplar arası	11,919	8	1,490	2,801	0,006*	
Gruplar içi	104,250	196	0,532			
		Ortalama		Std. Sapma	Tukey	
Gelişimin Genel Olumlu Etkisi	Genel Olumlu	Serbest Meslek	3,17	0,981	1-6; 1-4	
		İşçi	3,59	0,769		
		Memur	3,51	0,774		
		Emekli	3,78	0,953		
		Ev Hanımı	3,13	0,916		
		Turizmci	4,05	0,547		
		Öğrenci	3,69	0,893		
		Eğitimci	3,88	0,631		
		Teknik İşler	3,65	0,886		
		ANOVA	Karelerin toplamı	sd		
Gruplar arası	17,654	8	2,207	3,594	0,001*	
Gruplar içi	120,347	196	0,614			
		Ortalama (Ort.)		Std. Sapma	Tukey	
Yöreye Olarak Etkisi	Görsel Olumsuz	Serbest Meslek	3,17	0,981	1-6, 2-6, 3-5, 5-6, 5-8, 5-9	
		İşçi	3,59	0,769		
		Memur	3,51	0,774		
		Emekli	3,78	0,953		
		Ev Hanımı	3,13	0,916		
		Turizmci	4,05	0,547		
		Öğrenci	3,69	0,893		
		Eğitimci	3,88	0,631		
		Teknik İşler	3,65	0,886		
		ANOVA	Karelerin toplamı	sd		
Gruplar arası	29,511	8	3,689	5-181	0,000*	
Gruplar içi	139,554	196	0,712			

*p<0,05

Tablo 10'a göre, kırsal turizme yönelik halkın bakış açısı değişkeninin alt boyutlarından olan turizmin "yöreye görsel olarak olumlu etkisi, gelişimin genel olumlu etkisi ve yöreye görsel olarak olumsuz etkisi" değişkenleri meslek türüne göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; serbest meslek sahipleri (Ort.=3,59) turizmle uğraşanlara (Ort.=4,13) göre daha düşük düzeyde turizmin yöreye görsel olarak olumlu etkisinin

olduğunu düşünmektedir. Serbest meslek sahiplerinin (Ort.=3,17) turizmle uğraşanlara (Ort.=4,05) göre ve serbest meslek sahiplerinin (Ort.=3,17) emekli katılımcılara (Ort.=3,78) göre turizmin gelişiminin genel olumlu etkisi konusundaki algısı daha düşük düzeydedir. Serbest meslek ile turizmci, işçi ile turizmci, memur ile ev hanımı, ev hanımı ile turizmci, ev hanımı ile eğitimci, ev hanımı ile teknik işlerle uğraşanlar arasında turizmin yöreye görsel olarak olumsuz etkisinin olduğuna ilişkin algı farklılıkları bulunmaktadır.

Tablo 11. Gelir Değişkenine Göre Ölçekte Yer Alan Maddelerin Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları

	Ortalama (Ort.)		Std. Sapma	Tukey	
Gelişimin Genel Olumsuz Etkisi	500 TL ve altı	3,55	0,920	1-6	
	501-1000 TL	3,76	0,966		
	1001-2000 TL	3,44	0,783		
	2001-2500 TL	3,22	0,979		
	2501-3000 TL	3,48	0,910		
	3001 TL ve üstü	2,96	0,719		
	ANOVA	Karelerin toplamı	sd	Kareler Ort.	F
Gruplar arası	10,779	5	2,156	2,733	0,021*
Gruplar içi	156,953	199	0,789		

*p<0,05

Tablo 11 incelendiğinde, kırsal turizme yönelik halkın bakış açısı değişkeninin alt boyutlarından olan “gelişimin genel olumsuz etkisi” değişkeninin gelir düzeyine göre farklılık gösterdiği görülecektir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; “500 TL ve altı” düzeyinde gelire sahip olanlar (Ort.=3,55) “3001 TL ve üzeri” gelire sahip olanlara (Ort.=2,96) göre daha yüksek düzeyde gelişimin genel olarak olumsuz bir etkisinin olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.

Tablo 12. Turistlerle İletişim Değişkenine Göre Ölçekte Yer Alan Maddelerin Tek Yönlü Varyans (Anova) Analizi Sonuçları

	Ortalama (Ort.)		Std. Sapma	Tukey		
Yöre Halkına Bireysel Etkisi	Hiç	3,80	0,722	1-2, 1-3		
	Bazen	3,86	0,824			
	sık sık	4,15	0,569			
	ANOVA	Karelerin toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p (Sig.)
	Gruplar arası	9,682	2	4,841	7,405	0,001*
Gruplar içi	126,178	193	0,654			
Gelişimin Genel Olumlu Etkisi	Ortalama		Std. Sapma	Tukey		
	Hiç	3,28	0,805	1-2, 1-3		
	Bazen	3,64	0,840			
	sık sık	4,04	0,589			
	ANOVA	Karelerin toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p (Sig.)
	Gruplar arası	6,435	2	3,218	3,794	0,000*
Gruplar içi	114,974	193	0,596			

*p<0,05

Tablo 12'ye göre, kırsal turizme yönelik halkın bakış açısı değişkeninin alt boyutlarından olan “turizmin yöre halkına bireysel etkisi ve gelişimin genel olumlu etkisi” değişkenleri turistlerle iletişim sıklığı düzeyine göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; turistlerle hiç iletişim kurmayanlar (Ort.=3,80) bazen iletişim kuranlara (Ort.=3,86) göre ve turistlerle hiç iletişim kurmayanlar (Ort.=3,80) ise sık sık iletişim kuranlara (Ort.=4,15) göre turizmin yöre halkına bireysel etkisinin daha az olduğunu düşünmektedir.

5. SONUÇ

Kırsal turizm, kaynakların sınırlı olduğu kırsal bölgelerde kaynağın sadece çevre ve kültürel değerlere dayandığı, maliyetlerin düşük olduğu ve yeni istihdam olanakları sunmasıyla alternatif kalkınma stratejisi olarak ortaya çıkmıştır. Deniz-kum-güneş turizmi Türkiye’de arz kaynaklarına göre daha uzun yıllar devam edecek gibi durmasına rağmen yeni eğilimler ortaya çıktıkça yeni kırsal alanlar ilgi odağı haline gelecektir (Soykan, 2003: 10). Batı Karadeniz bölgesinde yer alan Daday’ın iklimi, doğası, tarihi ve kültürel çevresi ile her geçen gün turizm potansiyeli artmaktadır.

Bu çalışmada, kırsal turizmin etkileri sosyal değişim teorisi kapsamında incelenmiştir. Bu teoriye göre, bireyler sosyal ilişkilerini kaynak değişimine dayandırır. Şöyle ki, karşılıklı taraflar, durumun sonuçlarına ilişkin fayda-maliyet analizi yaparak ödüllendirilme beklentisiyle sosyal ilişkiler kurarlar ve bu ilişkileri fayda devam ettiği sürece idame ettirirler (Lambe vd., 2001; Gefen ve Ridings 2002; Göktaş Kulualp ve Çakmak, 2016). Turizm alanında da sosyal değişim teorisinin yerel halkın bakış açısı ile ilişkisi “faydacılık” ilkesine bağlı olarak sürdürülmektedir. Sürekli olarak değişen insan davranışı sosyal değişim modelinin yönünü belirlemektedir. Kırsal turizm içerisinde halk arzuladığı sonuçlara ulaşmak amacıyla (NG ve Feldman, 2012) işbirliği yapar. Bu sonuçlar, para, mal, sevgi, güç, statü, gelişim ve ilerleme, tanınmışlık gibi çıktılar şeklinde sıralanabilir. Sosyal değişim teorisi kapsamına göre, bir turizm bölgesinde bulunan yerel halkın beklentisi ile hissedilen faydalar doğru orantılı olduğunda beklenen kırsal turizm gelişiminin sağlanması mümkün olacaktır.

Bu çalışma, sosyal değişim teorisi kapsamında Kastamonu’nun kırsal turizm alanı olan Daday yöresinde yaşayan yerel halka göre kırsal turizmin etkilerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın, Türkiye’de sınırlı düzeyde incelenmiş bir konu olan kırsal turizmi sosyal değişim teorisi kapsamında ele alması bakımından literatüre ve ülke gelişiminde çok önemli bir role sahip olan kırsal turizmin geliştirilmesi açısından uygulamaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre; yerel halk içerisinde kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre turistleri benimseme düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu nedenle, kırsal turizmi geliştirme stratejileri içerisinde kadınların daha fazla görev alması sağlanabilir. Diğer bir sonuca göre, geçim kaynağı turizm olanlar, olmayanlara göre turizmin gelişiminin yöre üzerindeki genel etkisinin varlığına daha fazla ve turizmin gelişiminin yöre halkı üzerindeki bireysel olarak olumsuz etkisinin varlığına daha az inanmaktadır. Bu durum, geçimini turizmden sağlamayan halk kesiminin turizm üzerindeki olumlu düşüncelerinin artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Meslek guruplarına ilişkin farklılık sonuçlarına göre ise, serbest meslek sahiplerinin turizmle uğraşanlara ve emekli katılımcılara göre turizmin gelişiminin genel olumlu etkisi konusundaki algısı daha düşük düzeydedir. Bu sebeple, serbest meslekle uğraşan yöre halkının turizmin gelişimi konusundaki bu olumsuz tutumunun altında yatan nedenlerin incelenmesinde fayda vardır. Turistlerle iletişim değişkenine yönelik analiz sonuçlarına göre, turistlerle hiç iletişim kurmayanlar bazen ve sık sık iletişim kuranlara göre turizmin yöre halkına bireysel etkisinin daha az olduğunu düşünmektedir. Bu sonuç, yerel halkın turizmin kendisine sağlayacağı katkıya inanmasının turistlerle daha fazla iletişim, bilgi, kültür paylaşımı içerisinde bulunmasıyla sağlanabileceğini göstermektedir.

Araştırma bulgularına dayanarak, yerel halkın kırsal turizme yönelik olumlu algılarının onların turizmi destekleme davranışı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunduğu söylenebilir. Bu nedenle, yerel yönetimler halkının turizme bakış açısını olumlu etkilemek için kırsal turizmin faydalarına ilişkin farkındalık oluşturma çabalarını artırmaya yönelik projeler üretmelidir. Araştırma çalışmasının, keşfedilmeyi ve turizme açılmayı bekleyen farklı yörelerde de yapılması ülkenin dünyaya tanıtımı açısından değerlidir. İleride yapılacak çalışmalar, farklı kırsal yöreleri değerlendirmekle birlikte kırsal turizmin gelişimindeki diğer önemli engelleri tespit etmeye odaklanabilir. Araştırma sonuçlarından elde edilen bulgular, halkın kırsal turizmin gelişiminde önemli bir yeri olduğu görüşünü destekler niteliktedir. Kırsal turizmin geliştirilebilmesi için öncelikle o yöre halkının turizm olgusuyla barışık olması gerekmektedir. Kalkınma planlarında turizme öncelik veren ülke yönetimlerinin halkın kırsal turizm konusundaki görüşlerini alması ve değerlendirmesi planın başarılı olmasını sağlayacak ilk adımdır.

KAYNAKLAR

- Akyıldız, H. (2008). Tartışılan boyutlarıyla “homo economicus”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2).
- Al-Badarneh, M. B. H., ve Al-Makhadmeh, A. A. M. (2015). A review of social exchange theory effectiveness in measuring residents' attitudes towards tourism. *International Journal of Heritage, Tourism, and Hospitality*, 9(2/2).
- Al-Masroori, R. S. (2006). *Destination Competitiveness: Interrelationships between Destination Planning and Development Strategies and Stakeholders' Support in Enhancing Oman's Tourism Industry*, Doktora Tezi, Griffith Üniversitesi, Uluslararası İşletme ve Asya Çalışmaları Bölümü.
- Altunel, M. C. (2009). *Yerel halkın turizmin gelişmesine verdiği desteği etkileyen faktörlerin sosyal değişim teorisi açısından incelenmesi: Alaçatı örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği A.B.D.
- Andereck, K. L., ve Vogt, C. A. (2000). The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel research*, 39(1), 27-36.
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts, *Annals of tourism Research*, 19(4), 665-690.
- Arıkan, R. (2013). *Araştırma yöntem ve teknikleri*, Geliştirilmiş İkinci Basım, Nobel Yayın, Ankara.
- Arslantürk, Z. ve Amman, M. T. (2014). *Sosyoloji; Kavramlar Kurumlar Süreçler Teoriler*, 10. Baskı, Çamlıca Yayınları, Üsküdar/İstanbul.
- Bayraktar, R. (2013). Davranışın gelişimi, (Editörler: Sirel Karakaş ve Rükzan Eski), *Psikolojiye Giriş* (içinde), 2. Baskı, Eğitim Kitabevi Yayınevi: Konya.
- Berber, Ş. (2003). Sosyal değişim katalizörü olarak turizm ve etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 205-221.
- Beril, D. ve Yurtkoru, E.S. ve Çinko, M. (2016). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi*, 6. Baskı, Beta Baskı, İstanbul.
- Blau, Peter M. (1964). *Exchange and power in social life*, New York: John Wiley.
- Brida, J. G., Disegna, M., ve Osti, L. (2014). Residents' perceptions of tourism impacts and attitudes towards tourism policies. *Tourismos: an international multidisciplinary journal of tourism*, 9(1), 37-71.
- Burke, P. J. (2006). *Contemporary social psychological theories*, Stanford Social Sciences; Stanford, California.
- Cengiz, G. ve Akkuş, Ç. (2012). Kırsal turizm kapsamında yöre halkının kalkındırılması: Erzurum Örneği, *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1), 61-74.
- Chuang, S. T. (2010). Rural tourism: Perspectives from social exchange theory. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 38(10), 1313-1322.
- Çeken, H., Karadağ, L., ve Dalgın, T. (2007). Kırsal kalkınmada yeni bir yaklaşım kırsal turizm ve türkiye'ye yönelik teorik bir çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-14.
- Çetin, A., ve Şentürk, M. (2016). Bilgi paylaşma davranışının planlı davranış teorisi ve sosyal değişim teorisi bağlamında incelenmesi: dermatologlar üzerine ampirik bir araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 16(2), 241-256.
- Çolak, O. (2009). *Turistik ürün çeşitlendirme kapsamında kırsal turizm ve kırsal turizm işletmeciliği: şirince örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği A.B.D., Aydın
- Erdoğan, H. (1996). *Ekonomik sosyal kültürel çevresel yönleriyle: uluslararası turizm*, İkinci Baskı, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Çanakkale.
- Erkuş, A. (2017). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci*, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara
- Eroğlu, F. (2011). *Davranış bilimleri*, 11. Baskı, Beta Yayınları: İstanbul.
- Ertan, H. (2016). *Stratejik algı yönetimi: telekomünikasyon sektöründe müşteri deneyim yönetimi aracılığıyla stratejik algı yönetimi üzerine bir araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü MBA – Genel İşletmecilik.
- Field, A. (2000). *Discovering statistics using spss for windows*. London, Thousand Oaks, Sage Publications, New Delhi.
- Fleischer, A., ve Pizam, A. (1997). Rural tourism in Israel. *Tourism management*, 18(6), 367-372.
- Gefen, D., ve Ridings, C. M (2002); Implementation team responsiveness and user evaluation of customer relationship management: a quasi-experimental design study of social exchange theory, *Journal of Management Information Systems*, 19 (1), 47-69.
- Göktaş Kulualp, H. (2015). *Algılanan örgütsel destek, yönetimin açıklığı ve iş tatmininin örgütsel sessizlik üzerindeki etkisi*. Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Zonguldak.
- Göktaş Kulualp, H., ve Çakmak, A. F. (2016). Örgütsel sessizlik türlerini etkileyen faktörlerin yapısal eşitlik modeli ile belirlenmesi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12 (1), 123-146.
- Harrill, R. (2004). Residents' attitudes toward tourism development: A literature review with implications for tourism planning. *CPL bibliography*, 18(3), 251-266.

- Jurowski, C., Uysal, M. ve Williams, R.D. (1997). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism, *Journal of Travel Research*, 36 (2): 3-11.
- Kalaycı, Ş. (2010). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karakaş, S. (2013). *Algı*, (Editörler: Sirel Karakaş ve Rükzan Eski), Psikolojiye Giriş (içinde), 2. Baskı, Eğitim Kitabevi Yayınevi: Konya.
- Ko, D.W., Stewart, W. P. (2002). A structural equation model of residents attitudes for tourism development, *Tourism Management*, 23, 521-530.
- Köksal, O. (2012). *Sosyal değişim teorisi çerçevesinde güven ve algılanan aidiyet durumunun örgütsel vatandaşlık davranışı ve saldırgan davranışlar üzerine etkisi*, Doktora Tezi, T.C. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim Ve Organizasyon Bilim Dalı.
- Lambe, Jay C., Michael C. Wittmann ve Robert E. Spekman (2001). Social exchange theory and research on business-to-business relational exchange. *Journal of Business-To-Business Marketing*, 8 (3), 1-36.
- Lee, T. H. (2013). Influence analysis of community resident support for sustainable tourism development. *Tourism management*, 34, 37-46.
- Morgül, Ş. M.(2006). *Trakya bölgesinde kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesine ilişkin analiz: kırklareli örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İktisat A.B.D., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- NG, Thomas W.H. ve Daniel C. Feldman (2012). Employee voice behavior: a meta-analytic test of the conservation of resources framework, *Journal of Organizational Behavior*, 33, 216-234.
- Oppermann, M. (1996). Rural tourism in southern Germany, *Annals of Tourism Research*, 23(1), 86-102.
- Oviedo-Garcia, M., Castellanos-Verdugo, M., ve Martin-Ruiz, D. (2008). Gaining residents' support for tourism and planning. *International Journal of Tourism Research*, 10(2), 95-109.
- Perales, R. M. Y. (2002). Rural tourism in Spain, *Annals of Tourism Research*, 29(4), 1101-1110.
- Perdue, R. R., Long, P. T., ve Allen, L. (1987). Rural resident tourism perceptions and attitudes. *Annals of Tourism Research*, 14(3), 420-429.
- Ramchander, P. (2004) *Towards the responsible management of the socio-cultural impacts of township tourism*, Phd Thesis. Pretoria: University of Pretoria.
- Roberts, L., ve Hall, D. (2001). *Rural tourism and recreation: Principles to practice*. Wallingford, UK: CABI.
- Scherer, Robert F., Luther, David C., Wiebe, Frang A., Adams, J.S. (1988). Dimensionality of coping: factor stability using the ways of coping questionnaire, *Psychological Report*, 62(3), 763-770.
- Searle, M. S. (2000). Is leisure theory needed for leisure studies?, *Journal of Leisure Research*, 32 (1), 138-139.
- Sekaran, .U (2003). *Research method for business: a skill building approach*, 4th Edition, John Wiley ve Sons.
- Sirakaya, E., Teye, V., ve Sönmez, S. (2002). Understanding residents' support for tourism development in the central region of Ghana. *Journal of Travel Research*, 41(1), 57-67.
- Snepenger, D., O'Connell, R., ve Snepenger, M. (2001). The embrace-withdraw continuum scale: Operationalizing residents' responses toward tourism development. *Journal of Travel Research*, 40(2), 155-161.
- Soykan, F. (2003). Kırsal turizm ve Türkiye turizmi için önemi, *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1).
- Su, B. (2011). Rural tourism in China, *Tourism Management*, 32(6), 1438-1441.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2001). *Using multivariate statistics*, Needham Heights: Mass. Ally and Bacon, 4. Baskı.
- Teye, V., Sirakaya, E., ve Sönmez, S. F. (2002). Residents' attitudes toward tourism development. *Annals of Tourism Research*, 29(3), 668-688.
- Tezcan, M. (2016). *Sosyolojiye giriş*, 9. Baskı, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Oviedo-Garcia, M. Angeles, Mario Castelannos ve David Martin-Ruiz (2008), Gaining residents' support for tourism and planning, *International Journal of Tourism Research*, 10(2).
- Vargas-Sanchez, A., Plaza-Mejia, M.A., Porrás-Bueno, N. (2009). Residents' Attitudes Towards Tourism Development in The Spanish Province Of Huelva, *Narodnostopanski Arhiv, International Edition*, 31-63.
- Wilson, S., Fesenmaier, D. R., Fesenmaier, J., ve Van Es, J. C. (2001). Factors for success in rural tourism development. *Journal of Travel Research*, 40(2), 132-138.
- Yallagöz, T. D. (2010). *Alternatif bir turizm çeşidi olarak kırsal turizm: çanakale bölgesi ayvacık yöresi uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği A.B.D., Çanakale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Yılmaz, G. Ö. ve Gürol, N. K. (2012). Balıkesir ilinin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 23-32.
- Yoon, Y., Gursoy, D., ve Chen, J. S. (2001). Validating a tourism development theory with structural equation modeling. *Tourism management*, 22(4), 363-372.
- Zamani-Farahani, H. (2016). Host attitudes toward tourism: A study of Sareyn Municipality and local community partnerships in therapeutic tourism. *Journal of Tourismology*, 2(1), 16-34.